

Terugblik 2013 Nationaal Landschap Laag Holland

Deze *Terugblik* geeft een overzicht van de in 2013 uitgevoerde activiteiten in het nationaal landschap Laag Holland. Daarnaast wordt verslag gedaan van de bestede (subsidie-)gelden van provincie en regionale partners.

In 2013 is onder andere verder gewerkt aan de integrale veenweideprojecten Zeevang, Kalverpolder, Westzaan en Wormer- en Jisperveld. In de Gebiedscommissie Laag Holland werd onder meer gediscussieerd over de planologische bescherming van Laag Holland door de provincie Noord-Holland. Door alle partijen werd ingestemd met een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst voor het gebied, voor de periode 2013-2017.

Met geld van provincie en regionale partners werd ruim € 1,5 miljoen geïnvesteerd in veertien projecten, alle bedoeld voor behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten van het gebied.

Laag Holland

Het gebied tussen de steden Alkmaar, Hoorn, Amsterdam en Zaanstad werd in 2006 nationaal landschap. Het Rijk benoemde bij de aanwijzing de volgende kernkwaliteiten die bescherming verdienen, met als aanpak “behoud door ontwikkeling”:

- de openheid van het landschap
- de rijkdom aan weide- en moerasvogels

- het oude geometrische inrichtingspatroon in de droogmakerijen
- de aanwezigheid van grote veenpakketten
- de middeleeuwse strokenverkaveling en historische watergangen in het veenweidegebied
- een groot aantal archeologische locaties
- de karakteristieke dijk- en lintdorpen.

Sinds 2011 (Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en decentralisatieakkoord Groen) ziet het Rijk de nationale landschappen niet langer als een rijksopgave. Dit betekent dat het aan de individuele provincies is om op dit onderwerp al of niet nog inzet te plegen. In de Agenda Groen (“Licht op Groen”, vastgesteld in het voorjaar van 2013) heeft de provincie Noord-Holland aangegeven in Laag Holland een actieve rol te willen blijven spelen. In de Agenda Groen is met name beleid vastgesteld ten aanzien van de veengebieden in Laag Holland. De Gebiedscommissie Laag Holland (zie hierna) kreeg de opdracht om het keuzevraagstuk voor een aantal deelgebieden in Laag Holland verder uit te werken. Deze keuzes per deelgebied vormen de laatste stap in een proces dat, vóór 2013, begon met een scenariodiscussie en verder vorm kreeg met een maatschappelijke kosten- en batenanalyse van het gebied. Verder blijft de provincie zich onder andere inspannen voor de naamsbekendheid en marketing van het gebied. Daarbij mag het begrip ‘Nationaal Landschap’ gebruikt blijven worden.

Gebiedscommissie Laag Holland

Sinds 2007 heeft de provincie Noord-Holland samen met 26 partners, overheden en maatschappelijke organisaties, gewerkt aan de meest urgente opgaven voor het behouden en versterken van de hiervoor genoemde kernkwaliteiten. De Stuurgroep Nationaal Landschap Laag Holland, sinds begin 2011 tevens ILG-gebiedscommissie Laag Holland, stuurde de samenwerking aan. Alle samenwerkende overheden en maatschappelijke organisaties werden vertegenwoordigd door één of meer stuurgroepleden. De voorzitter van de stuurgroep was de gedeputeerde landelijk gebied. Per 1 januari 2013 is de naam stuurgroep Nationaal Landschap Laag Holland door de provincie vervangen door gebiedscommissie Laag Holland en kwam de focus te liggen op de advisering van het provinciaal bestuur over provinciale beleidsvoornemens en projecten. De gebiedscommissie heeft, net als de andere gebiedscommissies in Noord-Holland, een onafhankelijke voorzitter. Momenteel is dat de heer Jan Jaap de Graeff.

De gebiedscommissie kwam in 2013 vijf maal bijeen. De commissie adviseerde onder andere over de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst 2013-2017 tussen de in het gebied betrokken partijen, de verandering van de planologische status van Laag Holland, de provinciale beleidsregel voor natuurcompensatie en het provinciale programma Groen.

Het zogeheten Kernteam fungeert als ambtelijk adviseur van de gebiedscommissie. Nagenoeg alle onderwerpen die bestuurlijk aan de orde komen, worden vooraf door het Kernteam van een advies voorzien.

Het programmabureau Laag Holland, sinds 2009 onderdeel van de provincie, faciliteert de provincie en regionale partners bij hun beleid om de kernkwaliteiten van het nationaal landschap te behouden en te versterken. Het programmabureau bereidt onder meer de

vergaderingen van de gebiedscommissie voor en zorgt voor uitvoering van de genomen besluiten.

Servicenet Nationale Landschappen

Het terugtrekken van het Rijk (zie hiervoor) leidde in 2011 tot de oprichting van het Servicenet Nationale Landschappen, met Laag Holland als mede-initiatiefnemer. Servicenet Nationale Landschappen ziet de Nationale Landschappen als proeftuinen voor procesinnovatie en landschapsvernieuwing en heeft als doel de gezamenlijke belangenbehartiging, marketing en kennisontwikkeling van de 20 Nationale Landschappen in Nederland te bevorderen. En om nieuwe werkwijzen, coalities en financiële arrangementen te ontwikkelen, die kunnen bijdragen aan verbreding van het draagvlak en versnelling van de uitvoering. Er wordt samengewerkt met het Samenwerkingsverband Nationale Parken.

Speerpunten 2013

Voor Laag Holland kunnen vijf speerpunten worden onderscheiden. De vijf speerpunten zijn:

- Beheer veenweidegebieden
- Recreatie
- Ruimtelijke kwaliteit
- Integrale gebiedsprojecten
- Communicatie

Speerpunt: Beheer veenweidegebieden

Gebiedskeuzes

Het veen in de bodem van Laag Holland is langzaam aan het verdwijnen. De CO₂-uitstoot draagt bij aan de klimaatverandering en zal op termijn gevolgen hebben voor landbouw en landschap. Het huidige beleid kost de overheid veel geld en dat geld is er steeds minder. Daarom zijn in 2011 en 2012 scenariostudies voor Laag Holland uitgevoerd, en is een maatschappelijke kosten- en batenanalyse (mkba) opgesteld. De resultaten zijn in 2012 en 2013 gebruikt bij het opstellen van de Agenda Groen ("Licht op Groen").

Als laatste stap is, binnen de gebiedscommissie Laag Holland, in 2013 begonnen met de uitwerking op deelgebiedsniveau. Dit zal leiden tot keuzes voor de toekomstige ontwikkeling van de deelgebieden. Na een ronde van verkennende gesprekken en discussie richt de commissie zich op een viertal deelgebieden, waar daadwerkelijk nog substantiële keuzes moeten worden gemaakt. Dit zijn het Oostzanerveld, de polder Zeevang, de polder Westzaan en Waterland-Oost, met dien verstande dat de commissie voor Westzaan terughoudendheid betracht, omdat het voortouw hier bij de desbetreffende stuurgroep ligt.

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)

In 2013 zijn, op Europees en nationaal niveau, de hoofdlijnen bepaald van het nieuwe EU-landbouwbeleid in de periode 2014-2020. Dat nieuwe GLB bestaat uit Europese bedrijfstoelagen voor boeren (pijler 1) en het Europese plattelandsbeleid (pijler 2). Door het toenmalige ministerie van EL&I zijn in 2011 een viertal *pilots* gestart om ervaring op te doen met het nieuwe GLB-beleid. Daarbij werd gebruik gemaakt van de flexibiliteit die de huidige EU-regels al bieden. Laag Holland was, mede dankzij een lobby vanuit de stuurgroep, GS en de agrarische natuurvereniging WL&D één van de vier pilots. De pilots lopen nog steeds. In 2013 is, op initiatief van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de agrarische natuurvereniging WL&D, gesproken over uitbreiding van de pilot Laag Holland met groenblauwe diensten. Het hoogheemraadschap heeft hiervoor in beginsel een bedrag van € 400.000,- voor beschikbaar gesteld.

Omhoog met het veen

In 2012 is door de provincie/Laag Holland een bijzonder project van Landschap Noord-Holland gehonoreerd, waarbij in het Ilperveld een proef wordt gedaan om na te gaan of op voormalige landbouwgrond de veenvorming weer op gang kan worden gebracht.

Het is een belangrijk project in het kader van het mkba Laag Holland en haar scenario 4, waarbij delen van het veenweidegebied worden vernat om de bodemdaling te remmen, de CO₂ uitstoot te verminderen en het waterbeheer robuuster te maken. De uitvoering van het project is begin 2013 gestart en trok de aandacht van regionale en landelijke kranten.

Natura 2000

Er zijn in Laag Holland vijf gebieden die door het Rijk zijn aangewezen als Natura 2000-gebied:

- Polder Westzaan
- Eilandspolder
- Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske
- Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder
- Polder de Zeevang

Voor elk van de vijf gebieden wordt een beheerplan opgesteld en daarvoor is de provincie Noord-Holland verantwoordelijk. In 2013 is het beheerplan voor Polder de Zeevang definitief vastgesteld. De inspraakprocedure voor het beheerplan Eilandspolder zal begin 2014 starten. In 2013 is verder gewerkt aan de andere beheerplannen. Naar verwachting zullen deze andere beheerplannen in 2014 en 2015, door Rijk en provincie gezamenlijk, worden vastgesteld.

In de beheerplannen worden maatregelen opgenomen die nodig zijn voor het behoud van de natuurwaarden. De beheerplannen zullen zo goed mogelijk aangeven welke regels in acht genomen moeten worden voor het bestaande gebruik en in welke gevallen voor nieuwe activiteiten een vergunning moet worden aangevraagd. De stikstofproblematiek neemt een aparte positie in. Daarvoor wordt door Rijk en provincies samen de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) uitgewerkt. Een belangrijk deel van de maatregelen in het beheerplan komt voort uit de stikstofproblematiek. De PAS moet ertoe leiden dat vergunningverlening voor nieuwe activiteiten in relatie tot stikstof weer makkelijker wordt.

In het beheerplan voor Polder de Zeevang speelt de stikstofproblematiek geen rol. Het vaststellen van de overige beheerplannen kan als de PAS klaar is.

Weidevogels en moerasvogels

Het in grote getale vóórkomen van weide- en moerasvogels is een van de kernkwaliteiten van het nationaal landschap Laag Holland. In 2009 was al in kaart gebracht hoe de diverse populaties ervoor staan, per soort en per deelgebied, en welke problemen er spelen. Daaruit bleek helaas dat de dalende trend van veel soorten zich sedert 2006 had voortgezet.

De afgelopen jaren zijn daarom voor een aantal belangrijke gebieden zogeheten opkrikplannen gemaakt, waarin is beschreven welke maatregelen genomen kunnen worden om de aantallen weer te laten toenemen (of minder af te laten nemen). Vanuit de voor het Nationaal Landschap beschikbare gelden kan aan de uitvoering van de maatregelen worden bijgedragen. In 2013 is een subsidie verstrekt aan de agrarische natuurvereniging Water, Land & Dijken om een aantal bosjes te kappen in Varkensland. Landschap Noord-Holland heeft een voorstel ingediend voor het verwijderen van bosjes, ruigte en riet in de Eilandspolder en polder Katwoude. Hiermee wordt de openheid voor de weidevogels hersteld en treedt minder predatie op.

De provincie is bezig met het ontwikkelen van een nieuw weidevogelbeleid. Dat zal in 2014 worden vastgesteld, na advisering van, onder meer, de gebiedscommissie Laag Holland.

Speerpunt: Recreatie

Laag Holland is een aantrekkelijk gebied voor recreanten en toeristen. Met de promotie door Bureau Toerisme Laag Holland en de aanleg van nieuwe voorzieningen wordt het gebied nog meer beleefbaar. Het in 2010 geactualiseerde Recreatieplan Laag Holland is voor een groot deel uitgevoerd.

In 2013 zijn arrangementen ontwikkeld voor de Poort van Waterland, vooruitlopend op de bouw en opening van dit recreatie-knooppunt. Recreatie Noord-Holland werkt aan de realisatie van de zestien Toeristische Overstappunten in Laag Holland. Dit zijn plaatsen in het landschap met parkeervoorzieningen en een informatiezuil, die de bezoekers verwijst naar wandel- en fietspaden en bezienswaardigheden in de directe omgeving. De overstappunten worden opgeleverd in 2014.

De boerenlandpaden gaan worden voorzien van QR-codes, zodat de wandelaar meer informatie kan opdoen over de omgeving. Laag Holland kent veel watergangen: Voor de sloepenvaart wordt bebording ontwikkeld. Stichting de Poelboerderij heeft in 2013 een subsidie ontvangen voor een nieuwe excursieboot, waardoor zij dagjesmensen kan blijven rondleiden door het Wormer- en Jisperveld.

Speerpunt: Ruimtelijke kwaliteit

In 2013 is het project Paarden in het Landschap afgesloten. Dit project was een vervolg op een eerder project dat tot doel had om paardenhouderijen goed in het landschap in te

passen. In het vervolgproject vond een verbreding plaats naar het ervenbeleid voor alle agrarische bedrijven, dus niet meer alleen de inpassing van paardenhouderijen. In het project is voor een groot deel van Laag Holland een gemeentelijk kader ontwikkeld van waaruit nieuwe en bestaande bebouwing kan worden ingepast in het landschap. In 2014 zal een voorstel worden ontwikkeld voor een zo goed mogelijke verdere toepassing van de resultaten van het project.

De pilot Ervenconsulentschap, waarin ervaring wordt opgedaan met het, in een vroege fase van het planproces, inzetten van een ervenconsulent die agrariërs adviseert over een goede ruimtelijke inpassing van de bouwplannen op hun erf, kon in 2013 nog niet worden afgesloten. Omdat in de proefgemeente, Wormerland, onvoldoende casussen konden worden behandeld is de pilot inmiddels uitgebreid naar andere gemeenten in Laag Holland. De afronding zal in 2014 plaatsvinden.

Begin 2014 zal Provinciale Staten een besluit nemen over een wijziging van de planologische status van Laag Holland. Het voorstel zal zijn dat de status van “nationaal landschap” komt te vervallen en dat Laag Holland in plaats daarvan de status van “bufferzone” krijgt. De gebiedscommissie Laag Holland wijdde daar in juli een vergadering aan, adviseerde positief over de verandering maar drong er wel op aan de toelichting hierop te verduidelijken, om misverstanden te voorkomen. Er zijn twee belangrijke verschillen tussen de categorie nationaal landschap en de categorie bufferzone. In de eerste plaats is het zo dat onder het regime van de bufferzone de “nut & noodzaak-afweging” strenger is dan onder het regime nationaal landschap. Aan de andere kant is er sprake van een versoepeling omdat bebouwd gebied (BBG) geen deel uitmaakt van de bufferzone, waar dat wel het geval was bij het nationaal landschap.

Speerpunt: Integrale gebiedsprojecten

In 2009 werd het Programma Westelijke Veenweiden van het Rijk en de provincies Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland, in uitvoering genomen. Het belangrijkste doel van dit programma is om de bodemdaling die in veengebieden optreedt, te beperken. Ook wordt de waterkwaliteit verbeterd, het watersysteem robuuster gemaakt en recreatie en toerisme bevorderd. De projecten worden gefinancierd met gedecentraliseerde rijksgelden (“Fesmiddelen”) en middelen van provincie en regionale partners.

In Laag Holland behoren vier projecten tot dit programma:

- Het project Verbrakking Westzaan (trekker provincie)
- Het project Wormer- en Jisperveld (trekker Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier)
- Kalverpolder (trekker gemeente Zaanstad)
- Zeevang (trekker provincie)

Het doel van het project *Verbrakking Westzaan* is om een deel van de polder Westzaan van brak water uit het Noordzeekanaal te voorzien. Op die manier zal de van oudsher voorkomende brakke natuur een nieuwe impuls krijgen, conform de N2000-doelen voor het gebied. In 2013 werden diverse varianten uitgewerkt en werden goedbezochte informatieavonden georganiseerd voor de agrariërs in de polder en voor het overige publiek. Naar verwachting zal de stuurgroep verbrakking Westzaan in het voorjaar van 2014 een definitief besluit over de verbrakking nemen.

Het project *Wormer- en Jisperveld* draait vooral om het uitbaggeren van de waterlopen. In 2013 is onderzoek gedaan naar het uitbaggeren van de meren 't Zweth, de Marken en de Poel en het plaatsen van golfbrekers om nieuwe baggeraanwas te voorkomen. Met de uitvoering wordt gestart in 2014. In 2013 is het project Optimalisatie Graslanden afgerond: Op een aantal plaatsen zijn dammen aangelegd en is de greppelstructuur hersteld. In 2013 is ook het recreatieterrein Kneppelsoord volledig gerenoveerd.

Met de gemeente Zaanstad als trekker werken zeven partijen samen om het veenweidegebied van de *Kalverpolder* te behouden en te versterken. Eind 2012 is de uitvoering van start gegaan. In 2013 is verder gewerkt aan de uitvoering van het Uitwerkingsplan Kalverpolder. Concreet zijn er vier vispaaiplaatsen ingericht en is één kilometer natuurvriendelijke oever aangelegd en aangeplant met gebiedseigen materiaal. Verder zijn de baggerwerkzaamheden voorbereid, aanbesteed en in uitvoering gekomen. Hiervoor zijn vijf percelen ingericht als baggerdepot of baggervloeveld. Dit hele proces is afgestemd met de direct betrokken en belanghebbende personen en partijen. De uitvoering verloopt goed. Begin 2013 is de uitkijktoren geplaatst achter het Zaans Museum, waar vanaf

Uitkijktoren Kalverpolder. Foto Mike Bink.

een prachtig vergezicht over de Kalverpolder is te bewonderen. Nabij de uitkijktoren is een steiger voor recreatief gebruik aangelegd. Om de bereikbaarheid van percelen te verbeteren is in het centrale deel van de polder een utilitaire aanlegsteiger aangelegd en zijn er vier bestaande dammen verbeterd en twee dammen verwijderd.

In 2012 is gestart met de uitvoering van onderdelen van het *project Zeevang*. In 2013 is de natuurinrichting van de Zandbraak en van het gebied Zeevang-Oost uitgevoerd. Daarnaast zijn verschillende kavelruilprojecten voorbereid en is de slimme gebiedsbesturing (met automatische stuwen) klaargemaakt voor aanbesteding. De proef onderwaterdrainage verloopt voorspoedig.

Het project *Waterland Oost* maakt geen deel uit van het programma Westelijke Veenweiden. Door de gemeente Waterland en het stadsdeel Amsterdam-Noord werd in 2010 evenwel toch het initiatief genomen voor het opstellen en uitvoeren van een gebiedsprogramma. Nadat eerder een opkrikplan weidevogels werd opgesteld en een Afsprakenkader Ontwikkeling Landbouw en Landschap, nam de stuurgroep Waterland Oost in 2013 een besluit op basis van de visie op de tertiaire wegenstructuur in

Waterland Oost.

Speerpunt: Communicatie

Het eind 2010, op initiatief van het ISW, opgerichte Bureau Toerisme Laag Holland heeft zijn activiteiten in 2013 verder uitgebreid. Onder andere zijn te noemen: de organisatie van een netwerkavond voor ondernemers, de uitgifte van het blad Eindeloos en verspreiding van een Laag Hollandkrant onder alle inwoners van Laag Holland. Op de website staan veel mogelijkheden voor een dagje uit. Bureau Toerisme heeft ook aan diverse beurzen deelgenomen om Laag Holland te promoten.

In 2013 werd op de site van Oneindig Noord-Holland een tweetal verhalenfietsroutes in Laag Holland toegevoegd, een in Waterland en een in de Zeevang.

Bert Schalkwijk (wethouder gem. Waterland) en Elvira Sweet (gedeputeerde provincie Noord-Holland) bij de lancering van de Laag Holland-verhalenroutes op de website van Oneindig Noord-Holland. Foto Jephtha Dullaart.

In februari stond Laag Holland op de Fiets- en Wandelbeurs in de RAI te Amsterdam. De vele bezoekers van de stand kregen informatie over de mogelijkheden voor wandelen en fietsen in Laag Holland. Het promotiemateriaal van Laag Holland (de gids Laag is Leuk, de Toeristische Kaart Laag Holland, de wandelfolder en de fietsfolder) werd verspreid.

Op de website van de provincie Noord-Holland is in 2013 informatie opgenomen over de gebiedscommissie Laag Holland en de activiteiten in het gebied.

Het programmabureau Laag Holland heeft in 2012 een presentatie gemaakt over de actuele vraagstukken van Laag Holland. Deze is met name geschikt voor gemeenteraden of raadscommissies.

Op aanvraag kan het programmabureau de presentatie komen geven.

Besteding gelden nationaal landschap

Specifiek voor het nationaal landschap zijn in 2013, door provincie en regionale partners, voor de volgende projecten financiële bijdragen verleend, waardoor deze projecten van start konden gaan (zie tabel).

Tabel. Besteding in 2013 van specifiek voor Laag Holland beschikbare subsidie- en overige budgetten.

no.	aanvrager	project	totale projectkosten(€)	verleend bedrag (€)
1	Stichting Dijk van een Kust	Water Kust Land	31.000	7.500
2	Agrarische Natuurvereniging WL&D	QR-codes in Laag Holland	9.936	9.936
3	Maatschap Koeman	Natuur- en bedrijfsontwikkeling maatschap Koeman	45.980	34.485
4	Recreatieschap Twiske-Waterland	Sloepennetwerk Laag Holland	155.068	60.000
5	Stichting De Poelboerderij	Excursieboot	70.090	52.500
6	Landschap Noord-Holland	Omhoog met het veen	191.000	191.000
7	Landschap Noord-Holland	Herstel petgaten Ilperveld	250.000	250.000
8	Agrarische Natuurvereniging WL&D	Verbeteren van Varkensland	62.061	38.846
9	Agrarische Natuurvereniging WL&D	Zicht op duurzaamheid (cursus kringlooplandbouw)	31.289	23.289
10	Agrarische Natuurvereniging WL&D	Ontwikkelen voorstel voor een driejarig experiment met beheerarme natuur in het Oostzanerveld	32.600	24.450
11	Bureau Toerisme Laag Holland	Promotie Laag Holland	80.000	80.000
12	Div.	Diverse opdrachten en bureaunkosten Laag Holland		44.595
13	FES-project Zeevang	Natuurinrichting Zandbraak, Zeevang-Oost, verkaveling		657.113
14	FES-project Westzaan	Twee onderzoeken		27.190
totaal				1.500.903

Van het totale bedrag ad € 1.500.903 is € 699.816,- afkomstig van de provincie en € 116.784,- van de regionale partners (gemeenten en hoogheemraadschap). Uit FES-middelen

(naar de provincie gedecentraliseerde rijksmiddelen ten behoeve van de integrale gebiedsprojecten) kwam een bedrag van € 684.303,- beschikbaar. Het in 2013 geïnvesteerde bedrag was ruim € 2 miljoen lager dan in 2012.

Programmabureau

Het programmabureau Nationaal Landschap Laag Holland had in 2013 een bezetting van vier personen. Behalve aan Laag Holland werkt het programmabureau ook aan het nationaal landschap Groene Hart, i.s.m. de andere Groene Hart-provincies Zuid-Holland en Utrecht.

Peter Hoogervorst	programmamanager	023 - 5143428	hoogervorstp@noord- holland.nl
Anneke Meijer	projectondersteuner	023 - 5144657	meijerac@noord-holland.nl
Ad Stavenuiter	beleidsadviseur	023 - 5143190	stavenuitera@noord-holland.nl
Coen Verstand	beleidsadviseur	023 - 5143863	verstandc@noord-holland.nl

Het programmabureau maakt onderdeel uit van het ambtelijk apparaat van de provincie.

Vooruitblik 2014

2014 zal voor het nationale landschap Laag Holland een belangrijk jaar worden.

- Er zullen, binnen de gebiedscommissie Laag Holland, verdere stappen worden gezet in de discussie over de toekomst van het veenweidegebied (de discussie over de toekomstscenario's op deelgebiedenniveau).
- Voor een deel van de Natura-2000 gebieden worden beheerplannen vastgesteld.
- De provincie zal een nieuw beleid voor weidevogels vaststellen.